

Valja naglasiti da riječ *bojadisalice* nije uvriježena u praksi, češće se spominje *stroj za bojadisanje* ili *bojadisarski stroj*. No kako su ti strojevi vrlo različiti i specifični, to se u struci najčešće upotrebljavaju specijalni nazivi kao npr. „jigger jet“, aparat za bojadisanje, kada s vitlom itd.

Osnovni izraz *boja* ostaje zajednički. On označuje osjet vida što ga izaziva nadražaj mrežnice ljudskoga oka zrakama vidljivog svjetla određene valne duljine.

Ivo Soljačić

NAZIVLJE I TERMINOLOGIJA

Pri sređivanju nazivlja terminološke struke susrećemo se s problemom određivanja i razgraničenja naziva *nazivlje* i *terminologija*. Barem u jednom od svojih značenja ova su dva naziva istoznačna. Da bismo se u to uvjerali, dovoljno je prelistati nekoliko posljednjih brojeva Jezika i vidjeti kako autori te nazive upotrebljavaju:

„U hrvatskom književnom jeziku, većinom u znanstvenom *nazivlju*, ima riječi grčkoga podrijetla tvorenih predmetkom *éxō*.“ (Friščić, Jezik, XXXII, 6.) „Glede preuzimaju riječi s *éxō* kao tudica grčkoga podrijetla u hrvatskoj znanstvenoj *terminologiji*, ono se u medicini, prvenstveno u medicinskoj mikrobiologiji, i mikrobiologiji općenito ostvaruje najčešće kao predmetak ekso-, kako je npr. u riječima eksoenzimi, eksoproteinaze, eksotoksini“. (Isto, 9.) „S obzirom na uvriježenost deplasirano je nastojati da se tlak prohibira, a u *nazivlju* je već odavno ustaljen“. (Pelz, Jezik, XXXII, 22.) „U srpskoj pak *terminologiji* preuzet je francuski izgovor riječi rošada, a u slovenskom rohada“. (Pavić, Jezik, XXX, 63.)

„Čitatelj je R. P. razložno upozorio na dvojaku praksu upotrebe riječi ime i naziv kao stručnih naziva (termina) u stručnom *nazivlju*.“ (Finka, Jezik XXXII, 14.)

Često isti autor u istom članku upotrebljava i *nazivlje* i *terminologija*. U svim su navedenim primjerima (a takvih bi se moglo skupiti mnogo) *terminologija* i *nazivlje* istoznačnice. Budući da istoznačnice u nazivlju nisu poželjne jer smanjuju jasnoću, lakoću i preciznost izražavanja, potrebno je odabrati jedan od ovih naziva, a drugi ili potisnuti ili mu dati drugo, različito značenje.

Naziv *nazivlje* domaćeg je podrijetla i tvorbeno je proziran. Naziv *terminologija* nastao je od latinske riječi *terminus* koja znači „međa, granica, cilj, kraj, konac“ i grčke riječi *logos* koja znači „riječ, govor“. Provjerimo li naziv *terminologija* u Simeonovu Enciklopedijskom rječniku lingvističkih naziva ili u Klaićevu Velikom rječniku stranih riječi, vidjet ćemo da se terminologija samo u jednom od svojih značenja poklapa s *nazivljem*, i to kad znači ukupnost svih znanstvenih i stručnih naziva uopće ili ukupnost naziva neke određene struke ili više srodnih struka. Osim toga, *terminologija* može označavati znanost o nazivima, tj. disciplinu koja proučava postanak, razvitak, upotrebu, značenje, tvorbu i vrste naziva svih struka, pronalazi opće terminološke zakonitosti i pomaže svim strukama u usavršavanju njihova nazivlja. D. Brozović je u člancima objavljenim u Telegramu 1966. predlagao da se *terminologija* upotrebljava u prvom

značenju (kao sinonim nazivlju) dok je smatrao da taj naziv nije prikladan u značenju znanstvene discipline. U njemačkoj je literaturi¹ naziv *terminologija* (Terminologie) u ovom značenju zamijenjen nazivom *terminološka znanost* (Terminologielehre). Naziv *terminološka znanost* ili *Terminologielehre* analiziran s etimološkog stajališta tautologičan je jer *logie* u složenicama ima isto značenje kao *znanost* (Lehre) (usp. biologija, geologija, ornitologija itd.). Sustavnije bi stoga bilo zadržati naziv *terminologija* u značenju znanost o nazivima, a u prvom značenju upotrijebiti *nazivlje* koje se i onako u posljednje vrijeme sve češće susreće. Time bismo se riješili i nepotrebne sinonimije *nazivlja* i *terminologije*, a umjesto dvočlanog naziva za znanost o nazivima dobili bismo jednočlani.

Međutim, time još nismo riješili sve probleme u vezi s nazivljem i terminologijom jer se postavlja pitanje odnosnog pridjeva. Od imenice *nazivlje* ne može se, zbog glasovnih ograničenja, tvoriti odnosni pridjev pa nam preostaje pridjev *terminološki* u značenju „ono što se odnosi na nazivlje, terminologiju i terminologa“. Poznato je da domaći naziv može imati prednost pred stranim i kad se njime ne može zamijeniti cijela porodica strane riječi, već samo jedan dio. U jeziku postoji pojava nazvana supletivnost: *dobar-bolji, cipela – postolar, naglasak – akcentolog, akcentologija*, pa može i *nazivlje – terminološki*. Česta je pojava

da se isti pridjev odnosi na čovjeka i na struku: *filozofski* se odnosi na *filozofu* i na *filozofiju*, *biološki* na *biologa* i na *biologiju* itd. Moguće neodredenosti u značenju pridjeva *terminološki*, s obzirom na to da li se odnosi na terminologiju ili na nazivlje, bit će, ukoliko je to potrebno, otklonjene u kontekstu. Često se, međutim, ono što se odnosi na nazivlje također odnosi i na terminologiju i obratno. Tako su npr. *terminološki rječnici* rječnici koji obuhvaćaju nazivlje pojedine struke sredeno prema načelima terminologije (znanosti). Dakle, u ovom se slučaju odnosni pridjev *terminološki* odnosi i na nazivlje i na terminologiju.

Da zaključimo: nazivi jedne struke sačinjavaju njezino *nazivlje*. S obzirom na struku razlikujemo medicinsko *nazivlje*, matematičko *nazivlje*, lingvističko *nazivlje* itd. Tautologično je stoga govoriti o stručnom nazivlju jer je „struka“ sadržana u značenju naziva *nazivlje*. *Terminologija* je znanstvena disciplina koja se bavi stvaranjem i nazivanjem pojmova u određenoj struci ili u svim strukama. Ona proučava stvaranje naziva, strukturu naziva, ujednačavanje pojmova i naziva, odnose među pojmovima i odnose između pojma i naziva, tvorbu pojmovnog sustava, definicije, te metode terminološke leksikografije. Terminologija je interdiciplinarno područje lingvistike, logike, ontologije, informatike i pojedinih predmetnih struka. Pridjev *terminološki* odnosi se i na nazivlje i na terminologiju. U svjetlu dosada izlozenoga možemo reći da ovaj članak govori o nekim problemima *terminološkog nazivlja*. Terminološko je *nazivlje nazivlje terminološke struke* (terminologije) kao što je lingvističko *nazivlje nazivlje lingvističke struke* (lingvistike.).

¹ Usp. E. Wüster, Einführung in die allgemeine Terminologielehre und terminologische Lexikographie, Wien, 1979.

E. Wüster, Die allgemeine Terminologielehre – ein Grenzgebiet zwischen Sprachwissenschaft, Logik, Ontologie, Informatik und den Sachwissenschaften, Linguistics. The Hague, 1974, no. 119, str. 61–106;